

”Men kan damen vara lite tyst”

- Att födas eller göras till flicka

Emma Bodhall

Sara Johansson

**Examensarbete 15 p
Utbildningsvetenskap 61- 90 p
Lärarprogrammet
Institutionen för individ och samhälle
Höstterminen 2012**

Arbetets art: Examensarbete 15 hp, Lärarprogrammet

Titel: ”Men kan damen vara lite tyst” – att födas eller göras till flicka

Engelsk titel: ”But can the lady be a bit quiet” - being born or made into a girl

Sidantal: 32

Författare: Emma Bodhall och Sara Johansson

Examinator: Eva-Lena Haag

Datum: [Februari] [2013]

Sammanfattning

Syftet med denna undersökning är att fördjupa kunskapen om hur flickor bemöts i samspel med läraren. Bakgrunden till att vi valde att undersöka just detta är att det är ett intressant och aktuellt ämne i samhället idag med tanke på hende-batten som pågår. Vi är intresserade av att se hur det ser ut i en förskoleklass. Hur ska flickor vara enligt läraren, hur går det att se i förhållningssättet, accepteras flickorna som de är eller tillrättavisas de, eftersom de inte uppfyller de förväntningar som finns.

Vi har valt att undersöka lärarens förhållningssätt gentemot flickorna, eftersom vi anser att det inte finns så mycket forskning om flickor i detta sammanhang och vi vill bidra till detta. Vi har lagt vårt fokus på att undersöka hur läraren förhåller sig till flickorna. Finns det underliggande normer i lärarens förhållningssätt, vilka förväntningar har läraren på flickorna, vad bryter mot normerna för hur flickor bör bete sig enligt läraren är exempel på frågor, som vi har fokuserat på.

Vi har genomfört fyra videoobservationer i samlingsstillfällena i en förskoleklass. Vi har valt att titta på lärarens förhållningssätt gentemot flickorna ur två olika synvinklar när vi analyserar videoobservationerna. De två analys-sätt vi använt är dels teorin att människor föds till att vara flickor eller pojkar och att det finns en biologisk aspekt i könet. Detta kallas utvecklingspsykologi. Det andra analys-sättet vi använt oss av innebär att barnen konstrueras till att vara flickor eller pojkar, vilket benämns socialkonstruktionism. Vi intresserar oss för att se hur lärarens samspel med flickorna kan se ut om vi analyserar det ur dessa synvinklar.

Resultatet av vår studie visar att det finns vissa normer för hur flickor bör bete sig. De olika analys-sätten vi använt för att titta på våra videoobservationer, ”vi görs till flickor” och ”vi föds till flickor” visar båda att det finns en tanke om att flickorna ska vara lugna, vänta på sin tur och inte prata rakt ut eller avbryta läraren. Det finns även i dessa olika synsätt att se på världen en tanke att flickor och pojkar är olika. Vi har enbart valt att analysera flickorna men det finns också en aspekt som inte går att bortse ifrån angående pojkarna, eftersom det förekommer pojkar i samlingsgruppen också. När vi analyserar genom synsättet att kön är konstruerat synliggörs, att läraren för in flickorna på den bana hen anser som det rätta sättet att vara som flicka. När vi undersökte samma observationer på det sätt att det är en biologisk aspekt att flickorna föds till flickor så synliggörs lärarens förhållningssätt att det finns ett rätt och fel sätt för flickor att bete sig. Flickorna ska i detta synsätt vara som de blir

födda till att vara. Om en flicka, som det händer i en av observationerna, avbryter läraren rättar denne till detta och menar, att det inte är rätt sätt för en flicka att bete sig.

De olika synsätten ”vi görs till flickor” och ”vi föds till flickor” visar båda ett resultat som tyder på att normerna för hur flickor ska bete sig är starkt förankrade i hur samhället ser ut och hur det har sett ut genom historien. Flickorna ska inte bryta mot det feminina och om de försöker sig på att komma in på det maskulina tillrättavisas de.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
.....	4
Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar:.....	5
Forskningsbakgrund.....	6
Teoretisk utgångspunkt.....	9
Metod.....	11
Resultat	14
Sammanfattning av analyserna	25
Diskussion.....	25
Slutsats	26
Nya inblickar	27
Referenslista	29
Bilaga 1	31
Bilaga 2	32

Inledning

Han, hon eller hen? Ordet hen diskuteras i media och har börjat användas mer och mer. År 2011 uppdagades det i media att en förskola i Stockholm vid namn Egalia, utgår ifrån genus som sin grundpedagogik (Utter 2011, 29 januari). Det innebär i stort att personalen försöker att inte använda ord, som han och hon utan har bytt ut dessa mot hen för att inte dela in barnen i kategorier efter kön. Huvudrubriken i artikeln lyder: "Förskola – utan flickor och pojkar". Detta gör att det blir en intressant fråga huruvida barns kön styr lärarnas bemötande. Går det att bortse från kön? I artikeln om Egalia beskriver chefen för förskolan, att det viktigaste är de vuxnas sätt att bemöta barnen. Vår tanke i detta är att de vuxna bortser från att det finns olika kön, alltså pojke och flicka.

På förskolan Egalia gjorde personalen om den traditionella sången en sockerbagare och sjöng istället: "En sockerbagare hen bor i staden, hen bakar kakor mest hela dagen". Första gången vi hörde talas om ändringen på denna sång, var i det populära TV-programmet "Solsidan", där några av huvudpersonerna letade en passande förskola till sin dotter, och de på den ena förskolan sjöng denna variant av sången. Blir pojkar och flickor bemötta på olika sätt? Ordet hen syftar till att alla ska bli behandlade lika på samma villkor.

I föreliggande studie undersöker vi hur flickor blir bemötta av lärarna i förskoleklassen. Vi valde att fokusera vår undersökning på lärarnas förhållningssätt till flickorna, vi har själva upplevt, att vi som flickor blivit bemötta på ett annat sätt av lärarna jämfört med pojkar under vår grundskoletid. "Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön" enligt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, (Lgr11, s, 8). Redan i förskolan ska lärarna arbeta med att utmana det av samhällets satta könsmonster vilket även framhävs i Läroplanen för förskolan (lpfö98, 2010). När vi skulle välja undersökningsområde, valde vi förskoleklassen, eftersom vi ville se om kön styr lärares förhållningssätt redan i tidig ålder. Vi har upplevt en avsaknad av forskning i förskoleklassen vilket bidrog till vårt val av studieobjekt.

När vi valde forskningsområde i förskoleklassen tänkte vi att vi ville välja ett område, som var till större delen vuxenlett, eftersom vi skulle undersöka lärarnas samspel gentemot flickorna. Vi valde då att fokusera på samlingstillfällena eftersom de upprepas varje dag, och det är lärarna som oftast har hand om dem. Vi valde samlingen på morgonen som insamlingskälla för våra observationer eftersom samlingen upprepas varje dag.

Syfte och frågeställningar:

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka hur flickor bemöts i samspel med läraren, och genom detta kunna analysera hur lärarens attityd är mot flickorna. Därmed kom vi fram till våra frågeställningar.

Frågeställningar för studien är:

- Hur bemöts flickor av läraren i samlingen?
- Vilka normer synliggörs i lärarens bemötande av flickorna i samlingstillfällena i förskoleklass?

Forskningsbakgrund

I följande text kommer vi att beskriva ett urval av den forskning som är gjord. Vi kommer med hjälp av avhandlingar, artiklar och litteratur belysa hur forskning ser ut inom det valda området. Det vi har valt att fokusera på är hur barnen blir bemötta av lärare. I vår studie är flickorna den valda undersökningsgruppen men i nedanstående forskning belyses båda könen. Vi kommer att använda oss av rubrikerna: Historisk tillbakablick, kön som konstruktion och samlingen. Vi kommer att i möjligaste mån belysa olika synvinklar som forskares resultat har visat.

Historisk tillbakablick

Genom historien har män och kvinnor blivit bemötta på olika sätt, hur de skulle vara och bete sig i relation till samhällets normer och förväntningar. Särskilt viktigt var det att kvinnor följde samhällets förväntningar och höll sig till denna norm, inte ifrågasatte världen omkring sig. Kvinnor skulle tänka på status och rykte. De skulle vara feminina med allt vad det innebar i samhällets förväntningar, och det var motsatsen till det maskulina som skulle vara mer framåt och oberoende (Samuelsson, 2008). Roth (2002) påvisar skillnaden mellan män och kvinnor förr och belyser att männen skötte bland annat ekonomin, medan kvinnorna skötte omsorgen med barnen, djuren och skötseln av hemmet.

Wernersson (2006) framhåller att under en period som pågick till år 1962 diskuterades den situation flickor hade i skolan. Deras roll diskuterades, vad deras behov var samt förberedningen för den blivande rollen som både mamma och fru. Det framfördes en problematik hur flickornas kommande levnadssätt skulle gå ihop om de skulle bli både mamma, fru och bilda sig för sitt blivande yrke (Wernersson, 2006). Wernersson framhåller vidare att när läroplanen infördes 1969 fick skolan ett uppdrag, som innefattade att skolan skulle fokusera på att tänka på könsrollernas betydelse och arbeta kontinuerligt med att motverka de könsmonster som fanns i samhället. I nutid fokuseras det mycket på jämställdhet och könsneutralitet, fast nu är ordet hen i fokus vilket ersätter han och hon, (Utter 2011, 29 januari). Ordet hen står för könsneutraliteten, att pojkar och flickor är lika. Ordet hen står för att pojkar och flickor ska behandlas lika och ha samma villkor i samhället.

Könets betydelse i bemötandet

Månsson (2000) framhåller de vuxnas inblandning i barnens konstruktion och utveckling och nämner lärarna som betydelsefulla i denna process. Månsson förklarar vidare, att betydelsefulla vuxna i barnets liv är med i utformandet av såväl genus som identitet. Eidevald (2009) påpekar, att fastän det finns skrivet i såväl skollag som läroplaner, hur barn ska bli bemötta av lärare vad det gäller kön, så finns det ändå brister i detta. Eidevald fortsätter att betona, att det inte ser ut så i samhället, som det står skrivet i skollag och läroplan, nämligen att barnen ska få möjligheter att utvecklas oavsett könstillhörighet, och ingen ska styra dem åt något håll. Det finns trots läroplanen och skollagens förordningar mycket som pekar på att barnen ändå utvecklas efter vad de har för kön med styrning från omgivningen (Eidevald, 2009).

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) betonar att flickor har såväl inre som yttre hinder i livet och det beror på den identitet kvinnorna får genom den socialisering de genomgår. Författarna menar att barnen socialiseras till att vara som de är. Samtidigt menar Hyun och Tyler (2000) att det finns en oro att flickor anses vara passiva när det gäller lärande och anses på grund av detta av lärarna vara svårare att arbeta med än pojkar. Samtidigt betonar författarna att pojkar anses vara lättare att arbeta med än flickor, men de anses vara mindre

mottagliga för kunskapsinläring. Författarna framhåller vidare att vid beskrivning av pojkars egenskaper framstår de som bland annat bra på att lösa problem samt vara uppfinningsrika. Hyun och Tyler påvisar vidare att de vanligaste orden som lärare använder för att beskriva flickor är bland annat att de är tystlåtna och känsliga, medan de vanligaste orden som används för att beskriva pojkar är att de är aktiva och högljudda. Sådär har det sett ut genom tiderna, ser det fortfarande ut så?

Hyun och Tyler (2000) beskriver forskning av Cahill och Adams som visar att flickor får mer utrymme av lärarna att utforska det stereotypa maskulina, än vad pojkar får för att utforska det feminina. Det finns en motsägelse i detta, eftersom forskningen framhåller, att flickor lugnas och tystas ner kraftigare när de agerar utåtriktat och med det som anses maskulint laddat, eftersom det betonas att flickor inte behöver bete sig på detta sätt (Eidevald, 2009). Lärarna möter barnen dagligen och har stort inflytande på dem och Hyun och Tyler (2000) framhåller att uppfattningar om kön och könsmonster påverkar människors liv och sätt där samspel med andra människor sker. Författarna menar vidare att den uppfattningen av stereotypa könsmonster som finns i samhället även kan finnas i skolan, och att lärarna där uppfattar barnens olikheter beroende på kön. Språket är något, som anses ge uttryck för ens personlighet, framhåller Ohrlander (2011) och betonar vidare, att det är just genom språket som identiteten kan påverkas.

Colwell och Lindsey (2003) skriver i sin undersökning att det har framkommit att flickor har nära relation till läraren, och att det finns ett bra samarbete flickor och lärare emellan. Lärarna påverkar barnens uppfattning av sig själva (Colwell & Lindsey, 2003). Det som Eidevald (2009) framhåller att om lärarna ser på flickor och pojkar som olika hur de bör bete sig utefter den könstillhörighet de har, så döljs den individ som barnen egentligen är, den identitet som barnen har. Det som lärarna ser, är bara hur flickor och pojkar förväntas vara, vilka normer det finns och att dessa ska följas, betonar Eidevald vidare. Barn påverkas av hur de blir tillsagda, och det kommer att ha en stor inverkan på hur barn kommer att uppfatta sitt kön och sin identitet i framtiden (Eidevald, 2009).

Colwell och Lindsey (2003) skriver i sin forskning att barnens samspel med lärare förväntas vara olika beroende på om det är flickor eller pojkar. Medan det förväntas mer positiva relationer mellan flickorna och lärarna förväntas det motsatsen av pojkarna, alltså mer negativt samspel som även inkluderar utåtagerande beteende. Även känslorna förväntas vara av en mer positiv form när det gäller flickorna och av en negativ form när det gäller pojkarna, skriver författarna vidare.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) betonar att när det talas om könsroller är det som diskuteras hur pojkar och flickor anpassar sig till hur de ska vara. Författarna framhåller vidare att anledningen till att pojkar respektive flickor blir de personer de blir beror på vad de uppmuntras till, samt om de gör motsatsen och strider mot hur omgivningen anser att de ska vara som pojke eller flicka kan det få konsekvenser i form av att beteendet ignoreras eller bestraffas. Dessa ord stärks ytterligare av det som Colwell och Lindsey (2003) framhåller att pojkar som är utåtagerande, det vill säga aggressiva i den bemärkelsen som framförs, får mer positiv uppmärksamhet från lärarna medan pojkar som är skötsamma och hjälpsamma i samspelet med lärarna får mer negativ uppmärksamhet.

Eidevald (2009) betonar att lärare i förskola och skola kan se det som att de bemöter flickor och pojkar på samma villkor. Författarna fortsätter att förklara, att forskning har bevisat ett flertal gånger att så inte är fallet, Eidevald menar att lärarnas tankar kring bemötandet har med kulturella och traditionsenliga rötter i skolans värld att göra. Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) framhåller att kvinnor till viss del även har lärt sig att vara intresserade av det de är

ålagda att göra och inte bara att de ska göra en viss syssla eller aktivitet. Eidevald (2009) påpekar att förskollärares syn på flickors beteenden ofta är att det är positivt och uppmuntrande att ha ett så kallat stereotyp flickbeteende, som innebär att vara lugna och ta ansvar.

Erdena och Wolfgang (2004) framhåller att lärarna i skolan utgör en viktig roll när det gäller barnens socialisering och betonar även disciplinering av barnen, hur pojkar och flickor ska bete sig i olika situationer efter lärarnas föreställningar. Författarna menar att lärarna använder sig av olika metoder när pojkar och flickor inte beter sig som förväntat. Lärarna använder sig av mer lugna samtalsdiscipliner mot flickor, komplikationen av ett från lärarna sett dåligt beteende får lindrigare konsekvenser för flickorna. Studien visar att lärarna beter sig olika mot barnen beroende på kön. Erdena och Wolfgang fortsätter att diskutera om de påvisade resultaten att lärarna behandlar barnen olika beroende på kön kan härstamma från de stereotypa könsmodellerna som finns i samhället.

Jones och Myhill (2004) framhåller att lärarnas samspel med barnen är olika beroende på kön, och detta visar sig i olika sorters tillsägelser. Jones och Myhill förklarar vidare att den vanligaste tillsägelsen är gentemot pojkarna, när de missköter sig och i motsats till detta är den näst vanligaste tillsägelsen till flickorna, men den är positivt laddad, att de sköter sig bra. Med utgångspunkt i könsneutralitet i förskolan menar Bodén (2011), att det är viktigt att förstå sitt arbete och det är viktigt att lärarna får förståelse kring hur hen arbetar med kön utifrån olika miljöer. Det är viktigt, att lärarna är medvetna om sin roll i barnens könsmodell, om de vill skapa en jämställd miljö. Det som fokuseras på i vår studie är miljön vid samlingstillfället. I en jämställd förskola ska alla barn kunna vara tillsammans med varandra utan några krav från omgivningen hur de förväntas vara (Boden, 2011).

Samlingen

Davidsson (2000) påpekar att på 1980-talet började en typ av samling införas i grundskolan. Det fanns ett behov av att skapa en gemenskap där alla samlades. Davidsson påpekar vidare att vissheten att samlingen ökade samspelet och gemenskapen bland barnen och de vuxna gjorde att den sågs som en viktig del i samspelet mellan människor. Månsson (2010) betonar att samlingsstunderna, som styrs helt av de vuxna och liknar klassrumssituationer i sitt utförande, och framhåller att flickorna inte framträder lika mycket i dessa situationer som i andra, som inte är lika styrda av lärarna. Olofsson (2010) framhåller problematiken med att flickor är tysta och inte får sin röst hörd eller sin vilja fram i samlingstillfällen. Olofsson (2010) ställer sig frågan om en lösning på problematiken vore att flickorna tog efter lite av pojkarnas sätt att vara, blev tuffare och vågade visa vad de vill och framträda mer. Davidsson (2000) framhåller att ett uttryck för gemenskap är att barnen och läraren sitter i en cirkel. Genom denna placering får alla känna att de hör ihop och en "vi-känsla" skapas. Davidsson framhåller vidare, att samlingen är till för att barn som annars inte träffas under dagen ska få känna samhörighet med sina kamrater. Davidsson menar, att cirkeln är en symbol för demokrati och likabehandling. Cirkeln framstår som ett bevis för barnens och lärarnas samhörighet och är emotionellt betydelsefull för samlingen.

Eidevald (2009) framhåller vikten av att läraren som håller i samlingen ska visa uppmärksamhet mot alla barn. Davidsson (2000) påvisar att den vanligaste tidpunkten för samling är början på dagen och den innebär oftast att läraren tänder ett ljus, barnen och läraren gör något gemensamt och läraren berättar hur dagen kommer att se ut. Flickor säger inte så mycket vid samlingstillfällen och är inte med i diskussioner lika mycket som pojkar. Pojkarna är mest pratsamma och livliga vid samlingarna. Flickor är däremot mer aktiva vid andra situationer än samlingar (Olofsson, 2010). Frågan är om alla barn blir sedda och hur

lärare handskas med att flickorna är tystare i dessa sammanhang och pojkarna tar mer plats. Olofsson (2010) framhåller att flickor behöver stärkas, tuffa till sig med tanke på att pojkar ses som det starkare könet och flickorna lätt blir sedda som svaga och hamnar i underläge gentemot pojkarna.

Hur förmedlar läraren normer och förväntningar på barnen i samlingen, hur förväntar sig läraren att barnen ska agera? Eidevald (2009) betonar att i samlingen ska barnen veta eller lära sig att det är läraren som bestämmer och rätta sig efter denne. Davidsson (2000) menar, att samlingen kan ses från två perspektiv. Det ena perspektivet är att frågor som berör alla i samlingen tas upp till diskussion. Det andra perspektivet handlar om att eleverna ska ha respekt för varandra och för de regler, som gäller. En viktig uppgift för läraren är att få varje barn att känna tillit till gruppen och kunna tala inför de andra.

Teoretisk utgångspunkt

De teoretiska utgångspunkter vi kommer att använda oss av i vår analys av resultatet i denna studie kommer att klarläggas nedan. Vi kommer att beskriva det socialkonstruktionistiska perspektivet och det utvecklingspsykologiska perspektivet. Vi kommer att koppla vår studie till delar av Eidevalds (2009) analysverktyg till dessa två perspektiv. Anledningen till att vi valde att ta hjälp av Eidevalds analysätt är att vi ville undersöka på liknande sätt. Eidevald analyserar olika tillfällen under en dag på förskolan "fri lek", påklädning, måltid och samling. Det vi har valt att fokusera på i vår studie är samlingen. Analysen tar sin utgångspunkt i huruvida vi föds till det kön vi har eller om det är konstruerat av det samhälle vi lever i. Den ena teorin som är utgångspunkten i denna undersökning är utvecklingspsykologin vilket innebär en tanke om att barnen "föds till flickor och pojkar". Vi kommer även att använda oss av socialkonstruktionismen som innebär att barnen "görs till flickor och pojkar". Anledningen till att vi valde dessa två analysverktyg är att det är två helt skilda uppfattningssätt om pojkar och flickor. Vi vill undersöka kontrasten mellan dem om den finns? Hur yttrar den sig? Därav Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) som skriver om utvecklingspsykologi i kontrast till Burr (2003) som i sin nyare forskning fokuserar på socialkonstruktionismen.

Utvecklingspsykologi – "Vi föds till pojkar och flickor"

Eidevald (2009) framhåller att när vi ser könet som biologiskt hur flickor och pojkar ska vara ses de två könen som motsatspooler till varandra. Att födas som pojke eller flicka medför det sätt varpå de ska vara, vilka normer det finns för de olika könen, vad de ska leka med samt hur de förväntas att uppföra sig (Eidevald, 2009). Inom utvecklingspsykologin framhålls världen som psykologisk och kopplas ihop med biologiska antaganden. Med denna syn betonas individers anpassning till världen utanför sig själva (Eidevald, 2009).

Om lärarna ser på barnen som att de föds till pojkar och flickor och att detta är biologiskt, kan de se sin roll som lärare och bemöta barnen utefter de olikheter de besitter (Eidevald, 2009). I utvecklingspsykologin påpekas att det finns socialt bestämda ramar, som hör ihop med det kön som barnet har som inom utvecklingspsykologin ses som biologiskt (Eidevald, 2009). Lärarna upprätthåller det som ses som "det naturliga" för pojkar respektive flickor i sitt sätt att vara.

Eidevald (2009) framhäver att denna syn på kön kan bidra till att saker och ting tas för givna. Flickor och pojkar är på olika sätt och det är så det ska vara. Det sätt på vilket barnen blir bemöta har påverkats av hur människor ser på kön menar Eidevald vidare. Att se på barnen som helt olika, att de har såväl olika intressen som olika sätt att förhålla sig på genom de normer som könet medför. Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) framhåller att de teorier som

finns om de olika rollerna är en del av socialisationen, som innebär en inlärningsfas, en process för att upprätthålla ordningen socialt.

Eidevald (2009) betonar att om lärare ser på barnen som att de är födda till pojkar och flickor bidrar det till hur lärarna bemöter barnen. Enligt denna syn bör lärare ha en acceptans mot att pojkar till exempel är mer utåtagerande och pojkarna inte ska möta motstånd av lärarna för detta eftersom det ses som pojkars naturliga sätt att vara (Eidevald, 2009). Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) menar att flickorna ska socialiseras till att bli flickor och pojkar till att bli pojkar och det innebär bland annat att flickor hjälper mamma och pojkar spelar fotboll. Att upprätthålla ordningen på detta sätt leder till att barnen förstår vad deras roll i livet är (Bjerrum & Rudberg, 1991). Redan när barnen är mellan tre och fem år gamla uppfattar de att de är olika som pojkar och flickor (Eidevald, 2009). Eidevald betonar att barnen ser det som naturligt att pojkar och flickor blir bemötta på olika sätt utifrån kön vilket är motsats till socialkonstruktionismen.

Socialkonstruktionism – "Vi görs till pojkar och flickor"

Enligt socialkonstruktionismen framhåller Eidevald (2009) att flickor och pojkar konstrueras i samspel med andra, genom hur omgivningen talar om och till de olika könen. Eidevald betonar vidare att detta sätt att se på kön som en konstruktion innebär att det är i ständig förändring. Burr (2003) framhåller att vår förståelse av världen är konstruerad, den konstrueras i det dagliga samspelet mellan människor. Vår studie ska ge en djupare förståelse för hur flickorna i detta perspektiv konstrueras med ord, blickar och gester av lärarna, i såväl verbal som icke-verbal kommunikation. Burr (2003) betonar vidare att socialkonstruktionister är intresserade av alla typer av interaktion av social karaktär.

Burr (2003) menar att socialkonstruktionister lägger vikt vid att ha ett kritiskt sätt att se på världen omkring sig. Vår studie vill undersöka hur lärarna bemöter flickor, undersöka om det finns underförstådda normer från lärarnas synvinkel hur en flicka ska förhålla sig i detta sammanhang. Kontexten för genomförandet är samlingen, som är en daglig aktivitet i förskoleklassen. Eidevald (2009) framhåller att detta sätt att se på könen medför att i bemötandet av barnen konstrueras de.

Burr (2003) betonar i det socialkonstruktionistiska perspektivet att världen konstrueras med människors ord till varandra, i interaktion. Vår studie fokuserar på flickorna i den undersökta förskoleklassen och eftersom det är en samling som är helt vuxenstyrd och läraren kommunicerar med barnen uppkommer en samspelssituation och en interaktion mellan lärarna och flickorna och det inkluderar samtal, läraren och flickorna är i en samspelssituation i samlingar. Eidevald (2009) påpekar vikten av att barnen inte är helt olika utan det är konstruktionen som uppkommer vid bemötandet av dem. Eidevald fortsätter att påpeka att det är barnens kön som formar deras sätt att se på sitt kön, hur de ska vara på grund av det bemötande de får.

Enligt socialkonstruktionismen påvisar Burr (2003) att det sätt varpå vi ser på den värld och den verklighet vi lever i inte är objektiv utan är formad av människor. Eidevald (2009) betonar att det sätt varpå en människa är samt om människor inte är som de förväntas att vara kan de möta motstånd mot den position den väljer att ta. Denna teori används med tanke på att vi ska studera samspelet från läraren till flickorna på ett så fördomsfritt sätt som möjligt för att kunna se hur läraren i detta synsätt konstruerar flickorna, vilka normer finns och vad kan tänkas ligga till grund för detta. Dahlberg, Moss och Pence (2002) betonar barndomen som socialt konstruerad och att den är kontextbunden.

Eidevald (2009) menar att kön görs genom att människor handlar i överensstämmelse med normer som språket ger upphov till, vilket innebär till exempel hur pojkar och flickor ska bete sig. Det människor tror på och det de tänker, hur kan människor veta att det de tänker är det rätta och att världen ser ut precis som de föreställer sig att den är. När vi ser på världen ser vi två kön, en man och en kvinna vilket Burr (2003) påpekar men Burr betonar vidare att genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv borde vi fundera över om det enbart är så att dessa två kön är det som ses som naturligt och förgivettaget. I historien är det mycket som har ändrat sig i fråga om människors tankar om hur världen ser ut och hur vi ska uppträda. Odenbring (2010) framhäver att om vi ifrågasätter kön och de mönster kring detta hur flickor och pojkar ska vara, kan det ske en förändring. Det vi kan ifrågasätta är huruvida det finns två kön som är så skilda från varandra, som de framstår eller om det bara en konstruktion av samhällsnormerna.

Metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod. Anledningen till att vi har valt att göra en kvalitativ undersökning är att vi vill undersöka interaktionen mellan människor och få en fördjupad kunskap för det som sker. Justesen och Mik-Meyer (2012) framhåller, att när forskaren väljer att göra denna sorts undersökning är det för att kunna beskriva och öka förståelsen för undersökningsobjektet.

Videoobservation

I denna studie valde vi, som vi tidigare nämnt, att observera. Vi har använt oss av videoobservationer. Anledningen till att vi valde att använda oss av videokamera var att vi ville fånga så mycket som möjligt i interaktionen mellan läraren och flickorna. Wehner-Godée (2000) betonar att forskare genom tiderna kom underfund med det positiva att observera med hjälp av videokamera. Med hjälp av videokamera kan forskaren fånga upp såväl verbal som ickeverbal kommunikation i form av ljud och bild. Anledningen till att vi valde detta var för att vi skulle observera lärarens interaktioner med flickorna. Med videoobservationen kan såväl det verbala språket som icke-verbala såsom gester, mimik och kroppsspråk observeras. Wahlström (2005) påpekar att kommunikation som sker via kroppsspråket har mer inverkan på individen än talet.

Pramling Samuelsson och Lindahl (1999) framhåller att vuxna kan bli påverkade genom att bli stressade när de blir filmade och detta kan leda till att de inte uppträder som de brukar göra annars i sammanhanget. Vi valde att använda oss av en digitalkamera med hd-upptagning med tanke på att vi inte ville dra för mycket uppmärksamhet till kameran utan vara så diskreta som möjligt. Eidevald (2009) betonar det positiva med att använda sig av videokamera eftersom forskaren kan undersöka och analysera materialet flera gånger om och se filmmaterialet utifrån olika synvinklar.

Urval

Vi beslutade oss för att kontakta en förskoleklass i Västra Götalands län, i en mellanstor stad. Vi fick vetskap om att föräldrarna i en kommun gett sitt samtycke till att deras barn får filmas i skolan. Anledningen till att vi valde denna kommun var för att vi ville ut och observera så fort som möjligt och minska möjliga motgångar. Vi frågade om vi fick komma dit med ett missivbrev och det fick vi göra samma dag. Vi gav dem lite betänketid så att de fick tänka igenom om de ville delta.

Det valda tillfället för observationerna är samlingstillfällena på morgonen. Vi valde att observera en vuxenstyrd aktivitet, och anledningen till detta var att vi vill se lärarens förhållningssätt till barnen. Vi valde att följa en av lärarna vid fyra tillfällen. Anledningen till att vi valde just denna lärare var att alla barn i denna samling fick bli filmade. Samlingarna bestod av namnupprop andra diskussioner samt en aktivitet till exempel bokläsning. Samlingarna vi observerade varierade i antal barn men som mest var det 15 barn och som minst 11 barn. Tabell 1 under rubriken genomförande visar antalet barn var fördelat i pojkar och flickor samt observationstiden för alla fyra observationstillfällen.

Genomförande

Samlingen utförs i ett rum med två soffor, där barnen sitter i en halvcirkel medan läraren sitter på en stol framför och leder samlingen. I samlingen ingår olika antal barn, flickor och pojkar vilket tabellen nedan visar. Observationen pågår i 18-27 minuter. Vi har valt ut sekvenser i observationen, som tydliggör lärarens förhållningssätt mot flickorna. Alla namn är fingerade för att hålla sekretessen. Vi de tillfällen läraren inte nämner något namn vid tilltal till flickorna, har vi valt att skriva enbart flickan.

Sättet vi genomförde observationen på att vi åkte till förskoleklassen, så fort vi fick godkännande. Genomförandet vid analyserna av filmerna var att titta på dem genom två olika synsätt: socialkonstruktivistiskt perspektiv samt utvecklingspsykologi. Det analysverktyg vi kommer att använda oss av är delar som Eidevald (2009) använder sig av i sin studie. De två delar vi kommer att fokusera på är: "Vi görs till flickor och pojkar" och "Vi föds till flickor och pojkar". Vi har valt att bara fokusera på flickorna i analysen och använder därför rubrikerna "vi görs till flickor" och "vi föds till flickor". Under analyskapitlet skriver vi ut sekvenser som är av relevans för vår undersökning och analyserar dessa ur utvecklingspsykologi och socialkonstruktionism. Vi kommer även att analysera under varje sekvens. Den sammanlagda tiden vi har videofilmade är 96, 23 minuter.

Pramling Samuelsson och Lindahl (1999) påvisar att vad forskaren bör tänka på vid videofilmning är bland annat att välja vilket fokus som ska användas och se till att få in tillräckligt med material till detta. Författarna lyfter fram vikten av att inte filma för nära, att ha kameran riktad bort ifrån ljus samt att tänka på ljudupptagningen. Därför valde vi att även använda oss av en smartphone som ljudupptagningskälla. Det var en trygghet att ha en reservplan om något oförutsett skulle hända med kameran. Vi valde att fokusera på läraren och placerade därför kameran i en vinkel så att lärarens samspel med barnen synliggjordes. Vi valde att filma maximalt 27 minuter vid varje tillfälle. Samlingarna kunde vara både längre och kortare. När de var längre, valde vi att bryta filmningen efter 27 minuter. Anledningen till att vi inte ville observera en längre tid, var en av nackdelarna som Wehner-Godée (2000) menar att det kan bli ett för stort och tidskrävande jobb att gå igenom längre videosekvenser.

Första gången vi filmade ställde vi kameran, så bara läraren syntes. Men efter att ha reflekterat och analyserat, insåg vi att vi även behövde se barnens reaktioner på samspelet för att kunna uppnå vårt syfte för studien det vill säga att få en djupare förståelse för hur flickor konstrueras i samspelet med läraren. I filmerna får vi även med pojkarna och detta bidrar till ökad förståelse kring hur flickor upplevs i gruppsammanhang, eftersom det är ett samlingstillfälle vi har valt att fokusera på. Wahlström (2005) betonar, att det är viktigt som lärare att se både flickor och pojkar som enskilda individer, samt att gemenskap är en viktig del i barnens utveckling och för att de ska känna en trygghet till varandra.

Tabell 1

Här har vi valt att förtydliga hur fördelningen av könen såg ut under observationstillfällena samt observationernas tid.

	Antal barn	Antal flickor	Antal pojkar	Observations tid
Observation 1	15	10	5	27,33 min
Observation 2	11	7	4	27,33 min
Observation 3	11	5	6	23,50 min
Observation 4	11	6	5	18,07 min

Etiska ställningstaganden

När vi funderat ut vilken kommun och skola vi ville utföra studien på, tog vi kontakt och hörde oss för om vi kunde komma dit och ge dem ett missivbrev med information om vår studie. Missivbrevet bestod i att vi förklarade syftet med undersökningen, vad den går ut på och hur vi ville undersöka det ämne som vi valt. Vi var även noga med att tala om vilka etiska ställningstaganden som har gjorts i undersökningen. Det skickades även ut information till föräldrar via förskoleklassens veckobrev, så även vårdnadshavarna var medvetna om vår undersökning. Eftersom barnens föräldrar i denna förskoleklass som vi genomförde vår undersökning i, redan när barnen började där hade fått ge godkännande eller inte, när det gäller videofilmning av deras barn, fick föräldrar enbart information om undersökningen och deras rättigheter gentemot oss, när det gäller våra etiska ställningstaganden. Föräldrarna och lärarna fick ett missivbrev för godkännande att barnen fick delta i vår studie. Då det var ett barn vars föräldrar inte gett godkännande till videofilmning men i det fallet valde vi att inte observera den gruppen där det barnet befann sig.

Vi var noga med att betona i missivbrevet, såväl till lärare som till föräldrarna, att vi med denna undersökning följer vetenskapsrådets principer, vad det gäller vid videofilmning, att de deltagande i observationerna när som helst kan avbryta sitt deltagande, att alla är anonyma, vilket innebär att inga namn och platser för undersökningen kommer att nämnas. Vi följer vetenskapsrådets etiska principer när det gäller forskning med hjälp av videofilmning då vi skickat ut ett missivbrev till vårdnadshavarna och gett ut såväl våra mobilnummer som mailadresser för eventuella frågor. Detta innebär att varje barn och vuxen som deltar i studien deltar på eget val och kan när som helst under studiens gång välja att avbryta deltagandet. Vetenskapsrådet nämner fyra olika etiska principer: sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och konfidentialitet. Barnen och lärarna i vår undersökning kommer att vara anonyma, vilket innebär att inga namn och platser för undersökningen kommer att nämnas, (Gustafsson, Hermerén & Petterson, 2011) Vi gav även ut våra mejladresser och mobilnummer både till lärare och föräldrar, för att de skulle kunna nå oss vid eventuella frågor eller avbrytande av deltagande i undersökningen.

Pramling Samuelsson och Lindahl (1999) betonar att användning av videofilmning som observationsmetod innebär att forskaren måste ta hänsyn till varje enskild individ samt om dennes skydd av identiteten. I den förskoleklass vi observerade fanns det barn med skyddad

identitet som inte fick delta. Vi var då mycket noga med att inte filma den samling detta barn ingick i.

Resultat

Nedan kommer vi att redogöra för de videoobservationer som vi har genomfört samt analysera vad dessa observationer visar. Observationerna kommer att analyseras med hjälp av utvecklingspsykologi samt socialkonstruktionism.

Namnupprop - "Vad har du gjort i helgen?"

Läraren har en lista med alla barnens namn som hen lägger på ett bord framför sig och ropar upp dem en efter en. Läraren frågar den som ropas upp vad han eller hon gjort i helgen.

Läraren frågar barnen vad de gjort varpå en flicka svarar att hon inte vet. Läraren frågar då "Klara du kommer inte ihåg heller vad du gjorde eller?" Klara svarar. Läraren frågar vidare Angelica vad hon har gjort i helgen. Angelica svarar att hon grejat i rummet varpå läraren svarar "Vad har du gjort då, städat eller gjort om något?" Läraren frågar "Stina vad har du gjort då, bara slappat och slöat eller?" Flickan svarar.

Utvecklingspsykologi - "Vi föds till flickor"

Läraren påpekar i en situation att den ena flickan inte skulle minnas vad hon gjort i helgen. Detta förhållningssätt kan förstås som att läraren försöker upprätthålla det faktum att flickorna ska vara ordningsamma och minnas vad de gjort. När läraren påvisar att flickan inte minns låter det som något negativt att hon inte skulle minnas, det är inte som flickor är. Angelica svarar på frågan vad hon gjort i helgen att hon har fixat i sitt rum och läraren tar för givet att hon har städat, för det är det flickor ska göra det är biologiskt bestämt i detta sätt att se på situationen. Könsordningen ska upprätthållas. I denna situation bemöter läraren flickorna som flickor ska bli bemötta, det hör till inläringen i socialisationen precis som Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) påpekar i utvecklingspsykologin.

Socialkonstruktionism - "Vi görs till flickor"

En möjlig tolkning av den här situationen sett ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv är att läraren framställer Klara som att hon inte skulle minnas vad hon gjorde i helgen fastän inte flickan har sagt det. Flickan framställs som en flicka som inte minns beroende på att en flicka precis innan sagt att hon inte minns vad hon gjort. Detta kan göra att läraren konstruerar alla flickor efter samma mått. Angelica berättar att hon har grejat i sitt rum i helgen och läraren frågar om hon har städat. Att läraren frågar om flickan har städat bidrar till konstruktionen av flickan som att flickor är skötsamma och städar.

Prinsessan på ärten

Läraren berättar vilken bok hen ska läsa för barnen och säger att det är "Prinsessan på ärten".

Läraren säger "Den här sagan heter Prinsessan..." Klara avbryter "på ärten" Läraren säger "men nu har jag inte bett dig prata". Sedan pratar alla barnen rakt ut utan att läraren reagerar. En flicka räcker upp handen men får inte ordet. Räcker sedan upp handen igen och får ordet. Läraren går runt och visar en bild. En flicka reser sig upp för att komma närmare bilden för att se. Läraren läser och visar bilderna efter varje sida för barnen. Läraren säger till en flicka att inte hänga på bordet. Flickan går och sätter sig. Läraren går och visar en ny bild ur boken och

samma flicka ställer sig upp för att titta på bilden. Läraren säger ”Karin du får sätta dig ned”. Flickan sätter sig ned. Några barn pratar. Läraren säger ”schsss, Lena och Saga”.

Läraren kommer till ett stycke i boken där hen säger ”Oj vad han gråter, stackars prins”

Flickan påpekar ”Det heter grät”. Läraren frågar ”Va?”. Flickan ”Det heter grät”

Läraren förklarar ”Oj vad han gråter, sa jag”. Läraren förklarar ordvalen av gråter och grät.

En flicka slänger sig på golvet. Läraren säger ”Du det där var farligt Sanna, vet du eller hur?”. Sanna svarar ”mm” Läraren säger ”Ja”. Några flickor diskuterar händelsen. Läraren säger ”Ja det är farligt”.

Läraren pratar om ejderdun och vad det kommer ifrån och vad det är och kommer fram till att det är fjädrarna på en fågel. En flicka säger ”Det är faktiskt ganska fint”. Läraren visar endast pekfingeret åt henne. En pojke pratar rakt ut och en flicka säger man ska räcka upp handen. Läraren säger ”och så räcker man upp handen, ja precis”. En flicka säger ”Det var därför jag gjorde så”. Läraren fortsätter.

Läraren pratar med barnen om hur många madrasser prinsessan på ärten sov på. Läraren låter en pojke räkna madrasserna. En flicka säger ”Nu ska vi räkna här”. Läraren säger ”Nej nu har Eric räknat, och han kollade så att det var rätt”.

Utvecklingspsykologi – ”Vi föds till flickor”

I denna sekvens ska läraren läsa sagan om ”prinsessan på ärten”. När läraren ska berätta vad sagan heter så hinner hen inte säga mer än ”prinsessan” för Klara avbryter hen och säger ”på ärten”. Klara får en tillsägelse av läraren att hon inte blivit tillsagd att prata. Lärarens förhållningssätt i denna situation kan ur detta synsätt tolkas som att flickor inte ska avbryta. Flickor ska inte vara utåtagerande utan sitta lugna och tysta och vänta på att de får ordet. Direkt efter detta pratar alla barnen rakt ut och läraren säger inte till. Eidevald (2009) framhåller att det är mer accepterat att pojkar är utåtagerande och detta ska lärarna acceptera för det är deras naturliga utveckling. Här går det att se det motsatta för flickan, att hon inte skulle avbryta.

Lite senare i samma sekvens räcker en flicka upp handen men hon får inte ordet. Flickan räcker upp handen igen och får ordet. Att flickan inte får ordet med en gång när hon räcker upp handen kan tolkas som att läraren inte anser att det är viktigt att flickan ska prata just då. Flickor ska vara tysta och de kan vänta ett tag på att få prata syns i lärarens förhållningssätt i denna situation.

Läraren går runt till barnen för att visa en bild i boken, då det är en flicka som reser sig för att komma närmare för att se bilden bättre. Flickan hänger på bordet och läraren säger till henne att inte hänga på bordet och flickan går och sätter sig. Efter en stund händer samma sak igen, samma flicka ställer sig upp för att komma närmare boken för att se bättre varpå läraren säger till henne att sätta sig igen och flickan gör det. En möjlig tolkning utifrån ett utvecklingspsykologiskt perspektiv är att flickor inte ska utmana normerna. De ska följa de biologiskt bestämda normerna som framhävs i lärarens sätt att vara i denna sekvens. Direkt efter detta är det några barn som pratar och läraren hyssar tyst till Lena och Saga att de ska vara tysta. Det är många barn som pratar men det är just dessa två flickor som blir tillsagda att vara tysta. Eidevald (2009) framhåller att läraren med utgångspunkt i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv accepterar att pojkar pratar men när flickor gör det så accepteras det inte av lärarna, acceptansen är lägre för flickorna.

Läraren läser ett stycke i boken ”oj vad han gråter, stackars prins” och en flicka rättar läraren och säger att det inte heter så utan det heter grät. Läraren blir frågande och flickan förklarar att det heter grät. Läraren upprepar det hen först sa igen och säger att det heter gråter och inte grät. Att läraren förhåller sig på detta sätt till flickan kan tolkas som att flickan inte ska tro att hon kan, det är läraren som har det rätta svaret. Läraren tar inte upp någon diskussion om varför flickan sa så utan läraren anser att hon har det rätta svaret. Flickorna ska inte ifrågasätta auktoriteten, läraren i detta fall.

Sanna slänger sig på golvet och läraren påpekar för henne att det är farligt och säger till henne ”det vet du, eller hur” vilket flickan medger. Läraren upprepar ”Ja” och efter detta är det några flickor som pratar rakt ut och läraren säger inte till dem att inte göra detta utan lyssnar på vad de säger och upprepar att det är farligt att göra som Sanna precis gjorde. Läraren förstärker det sättet som en flicka ska vara, biologiskt sett genom att upprepa det flickorna pratar om för att förklara att de har rätt.

I en del av boken läser läraren om ejderdun och de diskuterar vad det kan vara för något. En flicka påpekar att det är fint med ejderdun, men läraren sätter enbart upp fingret åt flickan att hon ska vara tyst. Flickor ska inte prata rakt ut och avbryta. Direkt därefter pratar en pojke rakt ut och en flicka påpekar för honom att han ska räcka upp handen, vilket läraren då upprepar. Flickor är de som är duktiga medan pojkar inte behöver få tillsägelser om att räcka upp handen enligt läraren i denna sekvens och synsätt.

I en del av boken som läraren läser låter hen en pojke räkna hur många madrasser prinsessan sov på. Pojken fick räkna men när flickan direkt därefter ville räkna förklarade läraren att Eric redan hade kontrollerat att det stämde. Att läraren förhåller sig på detta sätt kan tolkas genom det som Eidervald (2009) menar att i detta synsätt har de olika könen skilda förutsättningar.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till flickor”

Ett socialkonstruktionistiskt sätt att se denna situationen på är att flickor inte ska avbryta läraren. Läraren berättar för barnen att hen ska läsa en bok som heter ”prinsessan på” men hinner inte säga ärten för Klara säger det. Läraren säger till Klara att hon inte blivit tillsagt att prata. Efter detta pratar såväl flickor som pojkar rakt ut utan att bli tillsagda samt att några flickor räcker upp handen men det dröjer innan de får ordet. Med detta förhållningssätt konstrueras flickor till att inte avbryta läraren, för det passar inte om de inte får ordet. Flickor ska räcka upp handen för att få ordet. De blir konstruerade till att vara lydiga, lyda lärarens ord blir tydligt i lärarens förhållningssätt i denna sekvens.

Vid ett tillfälle när läraren visar bilderna ur boken ställer sig Karin upp för att kunna se bilden bättre varpå läraren säger till henne att inte hänga på bordet och istället gå och sätta sig. Läraren såg det inte som att flickan faktiskt inte såg bilden utan enbart att det inte passade sig att uppföra sig så. En möjlig analys är att flickorna ska lyda läraren annars blir de tillsagda. Lena och Saga pratar och blir tillsagda med ett hyssande ljud att vara tysta. Läraren använder en tyst ton mot flickorna genom att använda en sådan ton och bara säga flickornas namn efter detta och titta på dem. Att läraren förhåller sig på detta sätt kan möjligen tolkas som att det påverkar flickors sätt att vara, de konstrueras till att vara tysta och inte trotsa. Vid en del av denna sekvens rättar en flicka lärarens ord vilket kan kopplas till att flickorna har av läraren uppmanats att vara duktiga och hjälpsamma vid ett tidigare tillfälle. Läraren förklarar för flickan som försöker rätta läraren och menar att hon säger fel. Att läraren förklarar för flickan kan ifrågasättas, eftersom denne säkerligen vid tidigare situationer påvisat att detta sätt att vara är bra, men i denna situation menar hen att det enbart är hen som har rätt och flickorna

ska förstå detta. Läraren frågar inte hur flickan som sa detta tänkte, hur hon menade utan förklarar bara hur det är. Detta är en möjlig tolkning av situationen.

Vid ett tillfälle i denna sekvens slänger sig en flicka på golvet, varpå läraren påpekar hur farligt det är och detta med tanke på att de har tända ljus på bordet. Här accepteras flickorna att prata rakt ut då de pratar om händelsen och säger att det var farligt och får ett instämmande från läraren därefter. Läraren förstärker det sätt flickorna pratar om händelsen och även konstruktionen blir i den riktning läraren menar är lämplig i denna situation alltså att flickorna ska vara försiktiga med ljus i konstruktionen av dem.

I en del av boken som läraren läser för barnen, kom ordet ejderdun upp och de pratar om vad detta är. En flicka påvisar att hon tycker att det är fint, varpå läraren sätter upp ett finger för att visa att hon ska vara tyst och svarar henne inte. Efter detta är det en pojke som pratar rakt ut och en flicka som säger, att han ska räcka upp handen om han vill prata. Läraren förstärker flickans ord att det är ett lämpligt sätt att vara, räcka upp handen är rätt. Läraren sa det inte till pojken vilket kan tolkas som att pojkar ska konstrueras på olikartat sätt än flickor. Flickan däremot som pratade rakt ut och sa att pojken borde räcka upp handen fick ett bekräftande av läraren och förklarade att det var därför hon räckte upp handen för det är det riktiga att göra. Flickorna konstrueras till att vara duktiga, räcka upp handen och lyda medan läraren inte reagerade på samma sätt mot pojken förrän flickan påvisade detta.

Senare i sekvensen får en pojke räkna i boken hur många madrasser prinsessan på ärten sov på. När en flicka vill räkna får hon inte det, eftersom Eric redan har gjort det förklarar läraren samt att det var rätt som pojken räknade. Konstruktionen i detta sammanhang blir annorlunda för flickan eftersom hon inte ens fick prova att räkna, läraren tillät henne inte att göra det för pojken hade redan räknat rätt. Flickan fick inte en chans att titta om det var rätt. Flickor är duktiga om de räcker upp handen, är tysta och lydiga i denna sekvens.

Namnupprop – "Vad har du ätit till frukost?"

Läraren börjar samlingen med att ropa upp namnen på alla barnen, samtidigt frågar läraren var och en vad de ätit till frukost.

När läraren ropar upp en pojkes namn säger läraren "Peter har du ätit någon frukost?" Läraren går vidare till en flicka och frågar Lena "Lena vad har du ätit idag?". Sedan frågar läraren vidare och kommer till Anna. Läraren frågar en flicka "Anna, vad har du ätit?" Flickan svarar att hon inte ätit någonting till frukost. Läraren upprepar ordet ingenting och säger "är du en sån där som har svårt att äta på morgonen eller?". Anna säger nej och att anledningen var att hon höll på att komma för sent till skolan. Läraren påpekar att hon kommer bli hungrig under dagen.

Klara blir frågad av läraren vad hon ätit till frukost. Klara svarar att hon ätit stekta pannkakor till frukost. Läraren säger "Oj," och Klara fortsätter att säga att det var passionsfrukt på. Läraren frågar "Vem har stått och stekt dem på morgonen?" och flickan förklarar, att det är mamma som gjort dem. Läraren upprepar "mamma har stekt dem" Klara säger "fast det är pappa som gjort dem." Läraren säger". Jaha, jag antar att det inte är pa...". Flickan avbryter läraren om sina pannkakor.

Läraren går vidare till Ida och frågar henne "Ida, vad har du ätit till frukost?" Ida svarar jag har ätit flingor, mjölk och fil. Läraren kommenterar inte flickan och går vidare till nästa barn.

I slutet av denna sekvens påpekar läraren vikten av att äta frukost så att man orkar med dagen.

Utvecklingspsykologi – "Vi föds till flickor"

I denna sekvens frågar läraren barnen vad de har ätit till frukost. Läraren frågar Peter om han har ätit någon frukost, medan läraren frågar Lena vad hon har ätit. Att läraren använder olika

sorters frågor till Peter och Lena kan tolkas i detta synsätt som att pojkar kan slarva lite det ligger i deras natur medan flickor ska vara ordentliga, det är biologiskt bestämt och så ska det vara.

Läraren frågar Anna vad hon har ätit till frukost och flickan svarar att hon inte ätit någon frukost alls. Läraren frågar vidare om det är så att Anna har svårt att äta på morgonen. Läraren godtar inte bara att flickan inte ätit något utan det måste finnas ett giltigt skäl. Anna svarar att anledningen till att hon inte har ätit är att hon höll på att komma för sent till skolan. Läraren säger till flickan att hon kommer att bli hungrig under dagen. En möjlig tolkning utifrån ett utvecklingspsyklogiskt perspektiv är att flickor inte ska hoppa över frukost, de ska sköta sig och vara ordningsamma. Flickan fick en rättelse att hon kommer att bli hungrig när hon gör på det sättet.

Läraren frågar Klara vad hon ätit till frukost och får svaret att hon har ätit stekta pannkakor. Läraren säger ”Oj”, varpå flickan fortsätter att förklara att det var passionsfrukt på pannkakorna. Läraren förstärker det som är bra vilket Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) framhåller som formande av könsroller, att få beröm för det som är bra inom respektive kön. Läraren frågar Klara vem som har stått och stekt pannkakor till henne på morgonen. Flickan förklarar att det är mamma som har gjort det men fortsätter att säga att det är pappa som har gjort pannkakorna. Läraren fortsätter med att säga att hen antar att det inte är ”pa”, men hinner inte säga mer innan Klara fortsätter berätta om sina pannkakor. Här försöker läraren stärka det biologiskt bestämda i flickans ord men blir avbruten. En möjlig tolkning är att läraren skulle säga ”jag antar att det inte är pappa”, vilket skulle innebära att pappor inte steker pannkakor, inte lagar mat, det är mammorna som ska göra det. Att laga mat ses som en traditionellt kvinnlig syssla och är därmed en tolkning av lärarens förhållningssätt i denna situation.

Läraren frågar vidare vad barnen ätit till frukost och kommer till Ida som säger att hon har ätit flingor, mjölk och fil. Läraren ger inte flickan någon respons på detta utan fortsätter att fråga nästa barn samma fråga. Att inte flickan fick någon respons kan ses som att läraren såg det som självklart att flickor äter frukost och inte behöver någon bekräftelse på att det var bra, flickan vet att hon ska göra det. Kan även tolkas som att flickan innan fick förstärkning att det var bra att hon ätit frukost och när även Ida ätit behövde inte hon också få beröm. Ida visste redan att det var bra det hon gjort.

I slutet av denna sekvens påpekar läraren vikten av att äta frukost för att orka med dagen. Att läraren betonar detta kan tyda på att det är en rättelse till flickor att det ska äta frukost. Det var bara flickorna som fick påbackning på om de inte ätit frukost, för flickor ska veta att de ska sköta sig.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till flickor”

I denna sekvens frågar läraren barnen om deras frukost. Peter får frågan om han ätit någon frukost, medan Anna blir tillfrågad vad hon ätit. Denna skillnad kan ses som att läraren konstruerar flickorna till mer ordningsamma för enligt lärarens tankar och normer så äter flickor frukost och pojkar är lite mer slarviga och kan hoppa över detta ibland. Anna svarar att hon inte ätit någon frukost, vilket läraren upprepar med orden ”ingenting” och att läraren upprepar detta synliggör att läraren tycker att det är konstigt att inte flickan ätit någonting. Därefter frågar läraren om flickan har svårt att äta på morgonen och försöker få fram en anledning till varför Anna inte ätit något. Anna förklarar att hon inte åt frukost därför att hon inte hann, hon höll på att komma för sent. Läraren svarar enbart att Anna kommer bli hungrig under dagen. Detta förhållningssätt av läraren kan ses som en konstruktion i form av

tillrättavisning att äta frukost är bra och det ska flickorna göra. Flickor ska vara ordningsamma och inte slarva enligt lärarens normer.

Läraren frågar Klara vad hon ätit till frukost varpå flickan svarar att hon ätit stekta pannkakor med passionsfrukt på. Läraren utropar ”Oj” och undrar vem som har stekt pannkakorna till henne på morgonen. Klara svarar, att det är hennes mamma som har gjort dem och det upprepar läraren. Att läraren upprepar detta kan ses i konstruktion som att läraren konstruerar flickorna till att kvinnorna lagar maten, eftersom läraren upprepar orden. Klara säger sedan att det är pappa som har gjort pannkakorna och läraren säger ”jaha” och ”jag antar att det inte är pa..” men blir avbyten av Klara som pratar vidare om sin frukost. Läraren försökte här säga att hen inte antog att det var pappa som gjort pannkakorna men hann inte längre. En tolkning av detta förhållningssätt från läraren är att det finns normer om att mamma lagar mat och pappa gör inte det, och detta konstruerar flickornas tankar om sin framtid.

Ida får frågan vad hon ätit, flickan svarar och läraren går vidare till nästa barn utan att kommentera. Att läraren inte kommenterar vad Ida svarade kan tolkas som att läraren menar att det inte behövs. Ida har svarat på det hon skulle och blev tillfrågad om och fick det svar som hon ville ha. Konstruktionen behövde inte förstärkas här, utan flickan skötte sig efter lärarens normer.

I slutet av sekvensen förklarar läraren hur viktigt det är att äta frukost så att man orkar med dagen och detta är riktat till såväl pojkar som flickor. Flickorna är dock de i observationen som får detta påpekat och frågor som ”vad har du ätit?” medan pojkarna kunde få frågan ställd ”har du ätit något?”. Detta kan tolkas som att dessa ord är riktade till flickorna. Flickorna konstrueras som normföljare och skötsamma i denna tolkning.

Pappan som växte fast på sin stol

Läraren börjar läsa en bok om en pappa, som är tjock och rund. Den går ut på rim. Tanken är att barnen ska hitta rimmen i boken.

Läraren läser ett stycke ur boken som lyder ”Hans fru är arbetsam och jobbar som en häst”.

Läraren läser rimmen och frågar vad som rimmar. Tre flickor räcker upp handen och läraren går vidare och säger ”Det här var lite svårt asså?” Efter en stund läser läraren ett stycke ”När han behöver något ropar han på barnen eller frun”. En flicka säger att barn och garn rimmar och läraren svarar henne ”Ja, det rimmar men det var inte med här, men”.

Läraren läser ytterligare ett stycke ur boken där det står ”Vem får bädda pappas säng? och tvätta pappas tvätt? Och vem får putsa pappas skor och steka hans omelett?” Läraren frågar barnen ”Vem tror ni? Vem tror du Sanna?” Varpå flickan svarar han själv. Läraren fortsätter att fråga Sanna ”tror du att han gör det?” Sanna svarar nej. En flicka föreslår mamman och läraren upprepar mamman.

En flicka springer ifrån samlingen. Läraren fortsätter flickan återkommer, läraren säger ”Stäng dörren”. Flickan stänger dörren.

Utvecklingspsykologi – ”Vi föds till pojkar och flickor”

Läraren läser rim ur boken och det är tre flickor som räcker upp handen och vill svara men de får inte ordet. Flickor kan vänta, de behöver inte få ordet med en gång kan lärarens förhållningssätt tolkas som i detta sammanhang. Läraren påpekar att detta rim måste ha varit svårt och förbiser, att tre flickor räcker upp handen. Läraren läser ett annat rim och en flicka

säger att barn och garn rimmar varpå läraren påpekar att det gör det men att orden inte var med i det hen läste. Att läraren tillrättavisar flickan att orden inte var med tyder på att flickor ska lyssna och koncentrera sig. Men att läraren ändå sa att orden rimmar kan tolkas som att hen ansåg det bra att flickan hittat ett rim.

Läraren läser ur boken att frun jobbar och sliter vilket ses som naturligt betraktat ur ett utvecklingspsykologiskt perspektiv, eftersom flickor och kvinnor sköter hushållet det är biologiskt bestämt. Läraren läser även ur boken om vem som bäddar sängen, tvätta tvätten, putsat pappans skor samt steker omeletten till honom. Läraren frågar Sanna vem hon tror får göra dessa sysslor. Sanna svarar att pappan själv gör detta. Läraren fortsätter att fråga Sanna om hon tror att pappan gör det. Sanna svarar nej och en annan flicka föreslår att det är mamman som sköter dessa sysslor åt pappan. Läraren upprepar detta och visar att det är korrekt sagt. Det framgår av analysen från ett utvecklingspsykologiskt perspektiv, att läraren visat tydligt att det är biologiskt att det är flickorna och kvinnorna som sköter sysslor som att tvätt, bädda och laga mat och att det skulle vara pappan själv ses som otänkbart eftersom läraren förnekar detta och inte ens tar det som diskussion. Läraren hade kunnat säga att det kan vara så men att i boken är det inte så, men så var inte fallet. En möjlig tolkning av lärarens förhållningssätt är därför att det är biologiskt och självklart vilka roller mannen och kvinnan har i hushållet.

En flicka springer ifrån samlingsen och läraren fortsätter det hen pratade om. När flickan återkommer glömmer flickan stänga dörren och det påpekar läraren. Flickan går och stänger dörren. Detta kan i det utvecklingspsykologiska perspektivet ses som att det är självklart att flickan ska stänga dörren, flickor ska göra som de blir tillsagda och det gör flickan. Flickan rättar till det hon glömde.

Socialkonstruktionism – "Vi görs till flickor"

Läraren läser ett rim ur boken varpå tre flickor räcker upp handen och vill svara på vilka ord som rimmar. Läraren påpekar att det uppenbart var svårt. Lärarens förhållningssätt i denna situation kan tolkas som att det inte är tillräckligt att dessa flickor vill svara. Flickorna konstrueras som att det inte riktigt räcker till kan det tolkas som eftersom de inte får svara. Läraren förväntar sig mer, fler ska rätta upp handen kanske. Efter en stund räcker en flicka upp handen och får ordet och säger att barn och garn rimmar, varpå läraren säger att det gör det men att ordet inte var med här. Läraren påpekar att det är rätt men ändå fel som flickan säger vilket kan föra tanke till att konstruktionen i detta sammanhang är att flickor ska vara uppmärksamma eftersom orden inte var med precis som läraren påpekade för flickan.

Läraren läser ett stycke ur boken, om att frun är arbetsam och jobbar vilket kan tolkas som att flickorna ska konstrueras som frun i boken. Flickor ska ta hand om hemmet, jobba och slita. Läraren läser även ur boken om vem som bäddar sängen, tvättar tvätten, putsat pappans skor samt steker omeletten till honom. Läraren frågar Sanna vem hon tror sköter dessa sysslor och flickan svarar att hon tror att pappan själv gör det. Läraren ifrågasätter Sannas svar att det skulle vara pappan själv som gör detta och Sanna svarar nej. Sedan är det en annan flicka som föreslår att det skulle vara mamman som genomför dessa sysslor, och läraren instämmer att det är mamman. I detta sammanhang är konstruktionstanken från läraren tydlig eftersom det inte enligt läraren ens är diskutabelt när Sanna föreslår att det skulle vara pappan själv som utför dessa sysslor utan läraren förnekar och inväntar rätt svar som kommer från en annan flicka. Läraren försöker förmedla normen att det är mamman som ska sköta dessa sysslor och konstruera flickorna till att förstå det eftersom läraren inte tar en diskussion om att det skulle kunna ha varit pappan själv som gjorde detta, men att det inte var så i boken.

Vid ett tillfälle är det en flicka som lämnar samlingen och återkommer efter en stund. Läraren påpekar att flickan inte stängde dörren efter sig. Flickan går tillbaka och stänger dörren utan att säga något till läraren. Läraren visar i sitt förhållningssätt att dörren ska stängas och om flickan inte gjorde det så får hon gå tillbaka och göra det för flickor konstrueras till att vara ordningsamma efter de normer läraren visar i denna situation.

Namnupprop - "Har ni tänt ljuset i helgen?"

Det är måndagen efter första advent, barnen sitter samlade för morgonsamling. Läraren inleder samlingen med att frågar barnen om de tänt ljusen i helgen.

Läraren frågar "Angelica har du tänt ditt ljus i helgen?" Angelica svarar att hon glömde. Läraren säger "Glömde du tända ljuset, har ni inte tänt något ljus?" Angelica svarar "Jo, ett" Läraren säger "Ett har ni tänt". Läraren går vidare till Sanna och frågar om hon tänt sitt ljus, varpå Sanna svarar att hon glömt. Läraren frågar "Var har ni era ljus då?". Läraren går vidare till Ida och frågar om hon tänt sitt ljus. Ida svarar "mm" och läraren svarar "Ha, och det lyste fint?". Ida svarar "ja" och läraren säger "härligt".

Läraren frågar "Lena har du tänt något ljus?". Lena svarar "nej jag glömde det". Läraren säger "du glömde det, ni kanske tände något annat ljus eller?". Lena "mm, inte vad jag vet." Läraren fortsätter "eller har ni adventsljusstake hos dig, sådan här med fyra ljus i?" Lena svara "mm". Läraren säger "det har ni?"

En flicka kommer in till samlingen. Läraren frågar henne "tände du något ljus igår?" Flickan svarar att hon inte vet.

Läraren frågar "Lisa tände du?" Lisa skakar på huvudet. Läraren svarar nej, "du kanske tände något annat ljus?" Lisa skakar på huvudet. Läraren säger "nej, ni kanske inte har adventsljusstake hos er?" Lisa svarar att hon inte har något att sätta ljuset i. Läraren säger "jasså du hade ingen sådan ljusstake".

Ida berättar att hon haft kompisar på övernattning i helgen. Ida säger att "vi vaknade jättetidigt" Läraren säger "vaknade ni jättetidigt" Ida säger "vi skulle gå upp och skotta snö" Läraren "precis, ni hade ju en himla massa jobb och kunde inte ligga där och sova".

Utvecklingspsykologi - "Vi föds till pojkar och flickor"

Läraren har svaret klart för sig eftersom hen anser att flickan bör ha tänt ett ljus i helgen. Läraren tar för givet att flickan ska ha tänt ett ljus på första advent. Enligt läraren bör flickan vara skötsam och hen tar därför förgivet att flickan ska följa traditioner och normer och alltså tända det första ljuset på advent. Läraren förmedlar en känsla till flickan att hon bör ha tänt ett ljus eftersom läraren säger "glömde du tända ljuset, har ni inte tänt något ljus?". Läraren påpekar att flickan glömt tända adventsljuset och betonar det tydligt när hen säger det till flickan. Både genom hur hen uttrycker sitt missnöje och hur lägger orden visar enligt vår tolkning att läraren har förväntat sig ett annat svar.

Läraren tar för givet att Sanna har ett ljus hemma och det gör hen genom att säga "var har ni era ljus då?" Läraren förväntar sig att Sanna ska veta var hon har sitt ljus och genom detta förmedlar läraren att flickor ska vara skötsamma och ha ordning på sina saker. Läraren uttrycker en positiv åsikt när Ida gjort det som läraren förväntat sig att flickor ska göra. Det gör läraren genom att svara "härligt" och genom det svaret visar hen tydligt att hen kanske förväntat sig det svaret.

Läraren frågar Lena om hon har tänt något ljus. Lena svarar att hon glömde det. Läraren frågar vidare om Lena inte brukar tända något ljus. Varpå Lena svarar att det vet hon inte. Läraren tar för givet att familjen inte har någon adventsljusstake, genom att säga en sådan där med fyra ljus i. Enligt en tolkning av situationen förutser läraren att Lena har tänt ett ljus eftersom flickor gör det.

Läraren pratar med en flicka som berättar att hon haft några kompisar på övernattnings och att de vaknade tidigt. Läraren säger frågande vaknade ni jättetidigt? Och får till svar att de skulle gå upp och skotta snö. Läraren säger då ”precis, ni hade ju en himla massa jobb och kunde inte ligga där och sova” när läraren uttrycker sig på detta sätt visar hen något som kan tyda på ironi. Vilka normer och förväntningar som styr de olika könen visar läraren tydligt när hen bemöter flickorna utifrån deras kön. Detta stycke är utvecklingspsykologi alltså ”vi föds till flickor och pojkar” flickor kan inte enligt läraren gå ut och skotta snö utan läraren ironiserar flickans svar. Det är pojkarna och männens jobb eftersom det är tungt arbete.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till pojkar och flickor”

I det första stycket i analysen frågar läraren barnen om de tänt något ljus i helgen. Läraren får en flicka att ändra sig från att svara att hon inte tänt något ljus till att hon har tänt ljuset. Det gör läraren genom att säga ett har ni tänt. En analys utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv visar att detta stycke är socialkonstruktionism genom att läraren konstruerar fram svaret genom ord och interaktion med flickan. Läraren får höra det hen vill höra och leder flickan in på det svaret hen tycker är rätt.

Läraren frågar två andra flickor om de tänt något ljus i helgen. Den ena flickan svarar att hon glömt och den andra flickan mumlar ett mm. Läraren konstruerar en fråga som hen besvarar själv genom att säga ”Ha, och det lyste fint”. Detta stycke bygger på socialkonstruktionism alltså vi görs till flickor och detta synliggörs genom att läraren verbalt påverkar flickorna eftersom hen svarar åt dem.

Ida berättar att hon haft en kompis hemma och de vaknade tidigt och gick ut för att skotta snö. En möjlig tolkning är att läraren med sin ironi i rösten uttrycker att flickor inte går ut och skottar snö. Lärarens ironi synliggörs i rösten när hen säger ”precis, ni hade en himla massa jobb och kunde inte ligga där och sova ” Lärarens sätt att uttrycka sig mot barnen kan tolkas som att flickor är svagare än pojkar, i de normer som framkommer.

Luciaförberedelser

Läraren börjar med att berätta att det snart är lucia och då ska barnen ha luciatåg. Läraren frågar var och en vad de vill ha för uppgift vara i luciatåget. Några flickor vill vara tärnor, andra tomtar och pepparkaksgummor. Läraren nickar och berättar att det finns verser som ska läsas i luciatåget och frågar om några barn vill läsa. De som vill läsa ställer sig hos henne och så går de igenom verserna. Läraren läser en vers och frågar ”vad är bud för något?” En flicka svarar ”det vet jag inte.” Läraren svarar att ”det är rätt bra att veta, vad man läser om för något konstigt”. Läraren förklarar senare vad bud betyder. En flicka frågar om man får ha med sig lappen med versen på vid luciatåget. Läraren svarar att de ska kunna den utantill. Flickan säger ”men tänk om vi glömmar då?” Läraren svarar ”men kan damen vara lite tyst, nej ni glömmar inte bort den”.

Utvecklingspsykologi – ”Vi föds till pojkar och flickor”

En flicka frågar om hon får ha en lapp med sin vers på i luciatåget och får till svar, att hon ska kunna den utantill. Flickan ifrågasätter denna situation eftersom hon är rädd att hon glömmar.

Läraren ger ett nedvärderande svar och säger ”men kan damen vara lite tyst, nej ni glömmer inte bort den”. I denna situation har läraren förväntningar på att flickan ska vara tyst och kunna räcka upp handen om hon vill säga något. Flickan ska vara skötsam. Läraren blir irriterad och höjer rösten.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till pojkar och flickor”

Flickorna konstrueras till att blir tysta och försiktiga. Flickorna ska även lyssna på läraren och inte ifrågasätta saker och ting. Att läraren konstruerar flickorna till detta i sitt förhållningssätt är en möjlig tolkning ur socialkonstruktionismen.

Namnupprop - ”Har ni något sånt här ljus?”

Läraren frågar alla barnen en och en om de har ett sådant ljus som hen har på bordet. På bordet står det ett ljus med siffror med nedräkning till jul. Läraren frågar vet ni varför det är en massa siffror där? En flicka pratar rakt ut och läraren uppmanar henne att räcka upp handen. Flickan fortsätter och säger ”då vet vi att vi har” men blir avbruten av läraren som säger ”vet Nils det?”

Utvecklingspsykologi – ”Vi föds till pojkar och flickor”

Flickor ska vara lydiga, lugna och inåtagerande det är biologiskt bestämt. Flickan avbröt och blev därför bestraffad eftersom hon inte följde det som förväntades av henne som flicka. Läraren ignorerande flickans försök till interaktion sedan och gav ordet till pojken.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) framhåller att om inte de respektive könen uppfyller det som förväntas av dem får detta konsekvenser i form av att de ignoreras eller får ett straff för detta.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till pojkar och flickor”

Flickan konstrueras till att räcka upp handen, vara lydig. Flickan får inte prata men pojken får frågan. Läraren har olika konstruktioner på flickor och pojkar. Läraren ger inte flickan utrymme till att visa vad hon kan eftersom pojken tar över och pratar rakt ut. Läraren konstruerar pojken till att vara mer utåtriktad än flickan. Hen väljer att ignorera flickan eftersom hen i sin konstruktion av flickorna menar att de ska vara lugna och tysta.

Sagan om julmusen

När läraren ska börja läsa ur sagan är leksaksmusen som tillhör sagan borta. En flicka sitter och håller i den. Läraren räcker ut handen och får tillbaka den. Läraren frågar Ida hur mycket en ängel väger. Ida svarar att den inte väger någonting, läraren upprepar ”ingenting, nej. Det är därför de svävar så fint i luften”

Utvecklingspsykologi – ”Vi föds till pojkar och flickor”

Läraren frågar en flicka hur mycket en ängel väger. Läraren tar för givet att en flicka ska kunna svaret och vänder sig till Ida. Läraren förutsätter att flickor vet något om änglar. Detta är utvecklingspsykologi eftersom läraren bemöter barnet utefter de olikheter de besitter.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till pojkar och flickor”

Läraren frågar en flicka direkt eftersom hen anser att flickor bör kunna en del om änglar. Läraren tittar inte ens på pojkarna när hen ställer frågan till Ida vilket leder till att flickor

konstrueras till kunniga inom änglar. Läraren tror att det bara är flickor som vet svaret och ger inte pojkarna en chans att svara. Konstruktionen hade kunnat se annorlunda ut om läraren förhållit sig på ett annat sätt eftersom konstruktion är skapat och föränderligt.

Verisläsning inför lucia

Läraren och barnen som ska läsa verserna går tillsammans igenom dem. Läraren frågar ”hur många ljus tändes man då?”. En flicka räcker upp handen men en pojke svarar ”fyra”. Läraren upprepar ”fyra”.

I en av verserna är uttrycket på glänt med. Läraren frågar ”Sanna, kan du visa hur man gör när dörren står på glänt?”. Sanna står kvar. Läraren frågar ”Ida kan du gå och visa hur dörren står på glänt?”. Sanna tar några steg tillbaka med tummen i mun.

Sanna lägger sig på rygg i soffan med huvudet nedåt mot golvet. Läraren viftar till henne med handen två gånger och säger till henne att sätta sig upp. En pojke säger ”titta vad snö”. Sanna ställer sig upp och läraren viftar till henne med handen.

Barnen sjunger en sång där läraren har delat upp flickorna och pojkarna var för sig.

Utvecklingspsykologi – ”Vi föds till pojkar och flickor”

Läraren frågar barnen hur många ljus man tändes? En flicka räcker upp handen men en pojke pratar rakt ut och säger fyra. Läraren har förväntningar på att pojken inte ska räkna upp handen eftersom han får svara rakt ut. Här syns normer och förväntningar som läraren har på de olika könen. Pojkar förväntas vara mer utåtagerande och det ska accepteras i det synsätt som utvecklingspsykologer har är en tolkning som dragits.

Läraren förväntar sig att flickorna ska vara hjälpsamma och därför ber hen en flicka att visa hur dörren står på glänt. När flickan inte är tillräckligt snabb enligt läraren ber hen ytterligare en flicka att visa hur dörren står på glänt. Läraren ignorerar flickan som inte lyder henne tillräckligt snabbt och det blir som en bestraffning för flickan som inte handlade på ett normenligt sätt. Lärarens syn på flickor i detta stycke är alltså att de ska vara hjälpfröknar och kunna klara en sådan här situation snabbt och utan tvekan för det är biologiskt att flickor ska vara på det sättet.

Läraren förväntar sig att flickan ska kunna sitta upp i soffan och kunna uppföra sig enligt lärarens regler och önskan för det ska flickor kunna. Flickor ska göra som de blir tillsagda utan att trotsa. Att trotsa är inte deras roll.

Genom att dela upp flickor och pojkar visar läraren att hen förväntar sig olika från könen. Läraren visat tydligt att pojkar och flickor är varandras motsatser eftersom de inte får sjunga ihop utan blir delade på.

Socialkonstruktionism – ”Vi görs till pojkar och flickor”

Läraren behandlar flickor och pojkar olika genom att hen har olika förväntningar på barnen. Flickan räcker upp handen, medan pojken får svara och läraren accepterar svaret genom att upprepa det. Läraren tar föregivet att flickor ska vara ordningsamma och hen tycker att det inte är någon ide att tillrättavisa pojken.

Läraren ber en flicka visa hur det ser ut när en dörr står på glänt. Flickan dröjer och läraren ber en annan flicka om samma sak. Läraren förväntar sig att den första flickan ska vara snabbare, och ber en annan flicka att ställa dörren på glänt. Läraren konstruerar flickorna till

att vara lydiga eftersom det är det läraren anser i sin konstruktion i förhållningssättet att flickor ska vara.

Läraren förväntar sig att flickor inte ska överskrida gränser, utan flickor ska sitta upp och vara ordningssamma. Flickan konstrueras att bli flicka genom att hon blir tillsagd att sitta upp. Läraren tycker att flickan gör fel genom att vifta med handen mot hennes huvud. Läraren visar sitt missnöje gentemot flickan och visar därigenom att hennes normer för hur flickan ska bete sig inte överensstämmer med flickans beteende.

Läraren förväntar sig att om man blandar flickor och pojkar när de ska sjunga fungerar det inte bra eftersom de är av olika kön med olika sätt att vara. Läraren konstruerar barnen till att vara olika varandra genom att dela upp dem efter kön i detta sammanhang.

Sammanfattning av analyserna

Våra analyser har visat ett resultat, som tyder på att det finns djupt rotade föreställningar om hur en flicka ska vara och bete sig i samsamlingen. Läraren visar detta genom sitt förhållningssätt eftersom hen ger flickorna fler tillsägelser när de uppträder på ett olämpligt sätt för att vara flickor enligt läraren.

Analyserna kan tolkas som att de normer som finns i samhället för hur flickor ska bete sig och vara är omedvetna och att människor accepterar situationen utan reflektion. Vi tolkar det som att lärarens förhållningssätt är oreflekterat med tanke på att hen i vår tolkning inte följer det som står i läroplanen vad som gäller stereotypa könsmonster. Det vårt resultat visat är att det inte spelar någon roll vilken synvinkel vi analyserat utifrån, utvecklingspsykologin eller socialkonstruktionismen, det finns mönster som påvisar samma resultat trots att de olika tankesätten är så skilda i sättet att se på pojkar och flickor. Utvecklingspsykologin påvisar att flickor och pojkar föds till det kön som de har, det finns en essentialism i könet som tillskriver vissa egenskaper. Till skillnad från utvecklingspsykologin hävdar socialkonstruktionismen att könet är konstruerat. Båda dessa analysverktyg visar samma resultat i stora drag, flickor ska vara på ett sätt och om flickorna bryter mot det förgivet tagna rättas de av läraren. I utvecklingspsykologin ses det som att det är biologiskt att flickor ska vara på ett visst sätt och därför tillrättavisas de om de bryter mot detta. I det socialkonstruktionistiska perspektivet tillrättavisar läraren flickorna som bryter mot normerna eftersom lärare vill föra in flickorna på den rätta vägen som hen tolkar vara den rätta konstruktionen för en flicka.

I föregående stycke kan vi tolka det som att de båda perspektiven utvecklingspsykologin och socialkonstruktionismen förenas i tanken om hur flickor ska vara. Anledningen till detta är att båda perspektiven påvisar att läraren rättar ett felaktigt beteende utfört av flickorna. Vår tolkning av detta resultat är att samhället inte har förändrats mycket. Det sitter djupt inne i samhällets förväntningar och det är bara ord som har ändrats från biologiskt till konstruerat. Även om utgångspunkten för dessa två teorier skiljer sig åt är det ändå vår tolkning att resultatet blir det samma eftersom föreställningar om manligt och kvinnligt sitter djupt rotade i vår samhällsstruktur.

Diskussion

Under denna rubrik kommer vi att framföra en sammanfattning av vårt syfte och våra frågeställningar och sedan gå vidare med att jämföra tidigare forskning med vårt resultat för att kunna se om vår undersökning bidragit med något nytt till forskningsvärlden.

Sammanfattning

Det syfte vi hade med denna undersökning var att fördjupa kunskapen om hur flickor bemöts i samspel med läraren, och genom detta kunna analysera hur läraren förhåller sig mot flickorna. De två frågeställningarna som vår studie utgått ifrån: Hur bemöts flickor i samlingar av läraren samt vilka normer synliggörs i lärarens bemötande av flickorna i samlingstillfällena i förskoleklassen.

Genom att undersöka via detta syfte och frågeställningar fick vi fram ett resultat av observationerna. Det resultat som vi kom fram till i vår undersökning var att det inte spelar någon roll ur vilket analysätt vi ser på materialet. De två analysätten vi använt oss av är ”vi föds till flickor” som hör till utvecklingspsykologi samt ”vi görs till flickor” som har sin utgångspunkt i socialkonstruktionismen. Både dessa synsätt visar att det finns normer för hur flickor bör bete sig, och läraren visar tydligt hur flickor ska vara och bete sig på ett normenligt sätt. I tolkningen av lärarens förhållningssätt synliggörs att flickor inte bör trotsa de normer som finns för flickor. Om en flicka till exempel pratar rakt ut blir hon tillsagd att räcka upp handen.

Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av videoobservation i vår undersökning. Anledningen till att vi valde att använda denna metod var för att kunna fånga alla typer av interaktion, såväl verbal som icke verbal, mellan läraren och barnen. Denna metod var lämplig eftersom videofilmningen kunde fånga upp såväl kroppsspråket som det verbala språket med de ord som läraren använder till flickorna. Wehner-Godée (2000) påpekar att med hjälp av en videokamera kan observationen leda till att fånga upp såväl verbal som ickeverbal kommunikation.

Med en kritisk syn på vårt metodval ser vi att det kunde blivit svårt att få vårdnadshavare och lärares godkännande för videoobservationen med tanke på sekretess. När vi blickar tillbaka på våra observationer och tänker på vad som kunde ha gått fel förstå vi att barnen kunde ha reagerat mer på vår kamera under filmningen och ifrågasatt situationen. Även läraren hade kunnat bli påverkad, vilket vi inte heller vet i vår undersökning, eftersom vi inte vet hur läraren är i vanliga fall. I vår undersökning synliggjordes ingen påverkan, som vi uppfattade det eftersom samlingen fortgick och ingen tittade varken på kameran eller på oss som observatörer. En nackdel som vi ser med videoobservation är att vårdnadshavarna inte frågar barnen utan bara skriver på att de får delta under observationen. Eftersom barnen är under 15 år är det vårdnadshavarna tillsammans med barnen som avgör om barnet får delta eller inte (Gustafsson, Hermerén & Petterson, 2011). Vår kritiska syn på detta grundar sig i att det är vårdnadshavaren som skriver på och vi vet inte om barnen samtyckt.

En ytterligare kritisk syn på denna metod är att se till att om kameran som används inte har en tillräckligt bra ljudupptagning måste det finnas en extra ljudkälla så ljudet blir tydligt och inga missförstånd kan ske. Det är även viktigt att ha en reservplan ifall det händer något oförutsett med antingen kameran eller filmerna. I vår undersökning löste vi detta genom att använda både en hd-kamera och filma med samt en smartphone som både film och extra ljudkälla. Pramling Samuelsson och Lindahl (1999) påpekar vikten av att tänka på ljus och ljudupptagning vid en videoobservation.

Slutsats

Wernersson (2006) förklarar att när läroplanen kom 1969 fick skolan ett uppdrag som även innebar att lärarna skulle arbeta med könsrollerna och dess betydelse för att motverka de

mönster som finns angående kön i samhället. I det resultat vi har fått fram synliggörs lärarnas förhållningssätt gentemot flickorna på det sätt att det finns normer för hur flickorna bör bete sig i samlingen. Flickorna ska inte prata rakt ut utan räcka upp handen och inte avbryta läraren. Flickorna ska även lyssna, sitta stilla och vara skötsamma i de båda analysverktygen vi använt oss av. Vi frågar oss vad som har ändrat sig i och med att det står i både läroplanen av idag som förr att lärarna ska arbeta för att motverka traditionella könsmonster. Om detta mönster börjar redan i grundskolan hur kommer det då att se ut när flickorna kommer ut i arbetslivet. Ett tydligt framträdande när det gäller hur flickor ska bete sig i jämförelse med pojkar är i observationen ”prinsessan på ärten”. En pojke får lov att räkna antalet madrasser i sagan men när en flicka vill göra detsamma blir hon nekad och läraren påpekar att pojken redan har gjort det och han hade räknat rätt.

När vi analyserat vårt material har vi kommit fram till att det inte har skett så stor förändring på hur det såg ut förr och hur det ser ut nu i skolan, genom de tolkningar vi gjort av vårt material. Samuelsson (2008) framhåller att det var särskilt viktigt att kvinnor följde samhällets förväntningar och höll sig till denna norm, och inte ifrågasatte världen omkring sig. Det vi har sett ur våra tolkningar när det gäller detta är att läraren genom sitt sätt att bemöta flickorna fordrar att flickorna ska sköta sig och vara lugna, och inte utmana de normer som för det feminina. I observation 4 synliggörs detta tydligt då en flicka ligger i soffan med huvudet mot golvet och läraren påvisar att flickan betar sig på ett sätt som vi tolkar att läraren anser vara normbrytande genom att nudda hennes huvud med handen två gånger. I ett utvecklingspsykologiskt perspektiv går detta att se som att det är en självklarhet att flickor ska bete sig på ett lugnt sätt, det är biologiskt. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv är lärarens förhållningssätt att rätta till och konstruera flickan till att bete sig som läraren menar rätt konstruktion för flickor.

Bjerrum Nielsen och Rudberg (1991) framhåller att flickor har både inre och yttre hinder som de stöter på i livet och det beror på den identitet kvinnorna får genom den socialisering som de genomgår i livet. I denna undersökning har vi tolkat resultatet som att flickor inte ska bete sig på vilket sätt som helst, läraren framför normer genom att säga till flickorna när de inte följer det som förväntas av dem. I observation tre sekvens ”lucia förberedelser” då en flicka påpekar för läraren att hon är orolig för att hon inte kommer kunna lära sig sin vers utantill varpå läraren säger till henne att vara tyst. Här blir det tydligt ur de båda teoretiska analysätten vi har använt oss av att flickor ska vara tysta, skötsamma, inte ifrågasättande.

Olofsson (2010) framhåller att flickor inte är lika aktiva vid samlingar som vid andra tillfällen under dagen. Det resultat som framkommit av våra observationer är att flickor tystas ner av läraren i samlingar. Vi kan inte göra anspråk på en generalisering av vårt resultat, bara påvisa det vi har observerat. Det framkommer även av resultatet att pojkar pratar rakt ut och får ordet. Som vid ett tillfälle då en flicka säger till pojken att han ska räcka upp handen. Detta kan tolkas som att läraren gör så att flickorna är på ett visst sätt när det är samlingar.

Nya inblickar

Denna undersökning har gett oss en del nya inblickar för oss som lärare. Det denna studie har förhoppningsvis har bidragit till är att öka förståelsen för att arbeta mer medvetet med jämställdheten. När vi började analysera observationerna insåg vi, att vi började se massor som vi inte såg under observationstillfällena. Med tanke på att vi skulle behöva analysera materialet för att se hur flickor blir bemötta och accepteras i förskoleklassen får vi en tankeställare. Finns det fler dolda normer och regler under ytan? Finns det fler i det man alltid använder sig av? Ligger historien omedvetet kvar med de normer för hur en flicka ska bete

sig? Wernersson (2006) påpekar att läroplanen som kom 1969 innefattade att skolan ska arbeta med könsrollernas betydelse för att motverka stereotypa könsmonster. I den läroplan som är aktuell idag för både förskola och grundskola framförs vikten av hur viktigt det är att lärare arbetar med att motverka könsmonster.

Slutligen har vi tittat på ett tredje analyssätt med tanke på att vårt resultat blev likartade fastän det ena var att könet är biologiskt och det andra är att könet är konstruerat. Eidevald (2009) har använt sig av tre analyssätt och två av dem har vi använt oss av. Det tredje innebär varken att barnen föds eller görs till det kön de har. Detta analyssätt framhäver ett sätt att se på könen som obegränsade av de kategoriseringar som finns i samhället. Vi har funderat över om vårt resultat varit annorlunda om vi även inkluderat detta analyssätt. Kanske hade vi dragit andra slutsatser med tanke på att Eidevald (2009) framhåller att de båda analyssätten som betyder att vi antingen föds eller görs till flicka eller pojke är maktproducerande i det sätt varpå flickor och pojkar ses. Vår tolkning i författarens ord om makt i detta sammanhang är att normerna i de båda analyssätten att vi "föds" och "görs" till pojke eller flicka lägger en makt aspekt i tanken om könen. Det finns ett rätt och ett fel sätt att vara och överskrids detta anses det som opassande.

Referenslista

Bjerrum Nielsen, H. & Rudberg M. (1991). *Historien om flickor och pojkar-könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: studentlitteratur

Bodén, L. (2011). Den rosa pedagogiken – könsneutralitet och kompensatorisk pedagogik. Dominerande föreställningar i förskolans jämställdhetsarbete. I H. Lenz Taguchi, L. Bodén och K. Ohrlander (red.), *En rosa pedagogik – jämställdhetspedagogiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB.

Burr, V. (2003). *Social constructionism*. Routledge

Colwell, M. & Lindsey, E. (2003): Teacher-child interaction and Preschool Children's Perceptions off Self and Peers, *Early Child Development and Care*, 173:2-3, 249-258. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430303096>

Dahlberg, G. Moss, P. & Pence, A. (2002). *Från kvalitet till meningsskapande – postmoderna perspektiv – exemplet förskolan*. Stockholms Universitets förlag: Stockholm.

Davidsson, B. (2000). *Samlingen- en symbol för integration mellan förskola och grundskola*. (Rapport från Institutionen för pedagogik, Nr 8:2000) Högskolan Borås.

Eidevald, C. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare – att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. . Doktorsavhandling: Jönköpings universitet

Eidevald, C. & Lenz Taguchi, H. (2011). Genuspedagogik och förskolan som jämställdhetspolitisk arena. I H. Lenz Taguchi, L. Bodén och K. Ohrlander (red.), *En rosa pedagogik – jämställdhetspedagogiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB.

Erdena, F. & Wolfgang, C. H. (2004) : An exploration off the differences in prekindergarten, kindergarten, and first grade teachers' beliefs related to discipline when dealing with male and female students, *Early Child Development and Care*, 174:1, 3-11 <http://dx.doi.org/10.1080/0300443032000103098>

Gustavsson, B. Hermerén, G. Pettersson, B. (2011) *God forskningsсед*. Hämtad: 2012-12-17 <http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/1321864357049/God+forskningsсед+2011.1.pdf>

Hyun, E. & Tyler, J. M. (2000): EXAMINATION OFF EARLY CHILDHOOD PRACTITIONERS' GENERAL PERCEPTION OFF GENDER DIFFERENCES IN YOUNG CHILDREN, *Journal Off Early Childhood Teacher Education*, 21:3, 337-354. <http://dx.doi.org/10.1080/0163638000210305>

Jones, S. & Myhill, D. (2004): 'Troublesome boys' and 'compliant girls': gender identity and perceptions off achievement and underachievement, *British Journal of Sociologi of Education*, 25:5, 547-561

Justensen, L. & Mik-Meyer, N. (2012). *Kvalitativa metoder från vetenskapsteori till praktik*. Studentlitteratur AB: Lund

Läroplan för förskolan : Lpfö 98.(2010). Stockholm: Utbildningsdep., Regeringskansliet.

- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet : Lgr11* (2011) Stockholm: Utbildningsdep., Regeringskansliet.
- Månsson, A. (2000). *Möten som formar: Interaktionsmönster på förskola mellanpedagoger och de yngsta barnen i ett genusperspektiv*. Doktorsavhandling, Malmö
- Odenbring, Y. (2010). *Kramar, kategoriseringar och hjälpfröknar: Könskonstruktioner i interaktion i förskola, förskoleklass och skolår ett*. Doktorsavhandling, Göteborgs universitet.
- Ohrlander, K. (2011). Den rosa pedagogiken – återtagandet. I H. Lenz Taguchi, L. Bodén och K. Ohrlander (red.), *En rosa pedagogik – jämställdhetspedagogiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB.
- Olofsson, B. (2010). *Meningsfull samling i förskolan*. Lärarförbundets förlag.
- Pramling Samuelsson, I. & Lindahl, M. (1999) *Att förstå det lilla barnets värld – med videons hjälp*. Stockholm: Liber.
- Roth, A.-K. (2002). *Nya jämställdhetsboken - från teori till praktik*. Norstedts Juridik AB.
- Samuelsson, M. (2008). *Störande elever korrigerande lärare: Om regler, förväntningar och lärares åtgärder mot störande flickor och pojkar i klassrummet*. Doktorsavhandling, Linköpings universitet.
- Utter, H. (2011, Januari 29) Förskola – utan flickor och pojkar. *Aftonbladet*. Hämtad 2012-12-18, <http://www.aftonbladet.se/wendela/article12531124.ab>
- Wahlström, K. (2005). *Flickor o pojkar och pedagoger*. Utbildningsradion AB.
- Wehner- Godée, C. (2000). *Att fånga lärandet- pedagogisk dokumentation med hjälp av olika medier*. Liber AB.
- Wernersson, I. (2006). *Genusperspektiv på pedagogik*. Höskoleverket.

Bilaga 1

Missivbrev till föräldrar

Hej!

Vi heter Emma Bodhall och Sara Johansson och är två lärarstudenter från Högskolan Väst. Emma har inriktning mot grundskolans tidigare år (förskoleklass till årskurs tre) och Sara har inriktning mot förskola (förskola till förskoleklass). Vi är inne på vår sjunde och sista termin och har nu påbörjat vårt examensarbete.

Syftet med vårt arbete är att fokusera på pedagogers samspel gentemot barnen i samlingen vid fyra olika tillfällen. Observationerna kommer att ske genom att vi spelar in samlingen med hjälp av en videokamera. Dessa filmer kommer vi sedan att analysera genom att studera olika aspekter av barns och vuxnas samspel, med hjälp av videofilmning.

Vi följer vetenskapsrådets etiska principer när det gäller forskning med hjälp av videofilmning. Detta innefattar att varje barn och vuxen som deltar i studien deltar på eget val och kan när som helst under studiens gång välja att avbryta deltagandet www.vr.se. Barnen och pedagogerna i vår undersökning kommer vara anonyma vilket innebär att inga namn och platser för undersökningen kommer att nämnas.

Eftersom ert barn är under femton år så ber vi er vänligast om *godkännande* i form av en *underskrift* att ert barn får delta i vår studie.

Med vänliga hälsningar

Sara Johansson

sara.johansson.8@student.hv.se

0733-994699

Emma Bodhall

emma.bodhall@student.hv.se

0705-138777

Härmed *godkänner* jag att mitt barn får delta i studien

Namnförtydligande vårdnadshavare 1:

Underskrift vårdnadshavare 1:

Namnförtydligande vårdnadshavare 2:

Underskrift vårdnadshavare 2:

Bilaga 2

Missivbrev till pedagoger

Hej!

Vi heter Emma Bodhall och Sara Johansson och är två lärarstudenter från Högskolan Väst. Emma har inriktning mot grundskolans tidigare år (förskoleklass till årskurs tre) och Sara har inriktning mot förskola (förskola till förskoleklass). Vi är inne på vår sjunde och sista termin och har nu påbörjat vårt examensarbete.

Syftet med vårt arbete är att fokusera på pedagogers förhållningssätt gentemot eleverna. Vi kommer att observera samlingstillfällen under fyra olika tillfällen, med hjälp av videografi.

Vi följer vetenskapsrådets etiska principer, när det gäller forskning med hjälp av videografi. Detta innefattar, att varje individ som deltar i studien deltar på eget val och kan när som helst under studiens gång välja att avbryta deltagandet www.vr.se. Deltagarna i vår undersökning kommer vara anonyma, vilket innebär att inga namn och platser för undersökningen kommer att nämnas.

Med vänliga hälsningar

Sara Johansson

sara.johansson.8@student.hv.se

0733-994699

Emma Bodhall

emma.bodhall@student.hv.se

0705-138777

Härmed *godkänner* jag mitt deltagande i studien

Namnförtydligande:

Underskrift:
